

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВВНЗ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ВІЙН ТА КОНФЛІКТІВ

Гібридні війни на сучасному етапі відрізняються поглибленням різноманітних засобів та способів їх ведення. Поняття гібридної війни охоплює явище набагато ширше, ніж сучасні форми ведення бойових дій, види війн майбутнього або назви конкретних конфліктів змішаного типу. Насправді йдеться про оформлення нового виду глобального протистояння у сучасному дестабілізованому міжнародному безпековому доквілі. Гібридна війна не є поверненням до стану холодної війни. Вона приходить їй на зміну, у супроводі ланцюгів гарячих конфліктів, як нова, ускладнена й нестабільна форма відносин на міжнародній арені [1, с.16].

Агресія РФ проти України є новітнім конфліктом і формою глобального протистояння. Вона спричинила руйнівні наслідки для європейської та глобальної безпеки. Російсько-український конфлікт не тільки порушив регіональну стабільність, а й створив та підсилив глобальні ризики. Для опору та стримування агресора Україні разом з її міжнародними партнерами необхідно мати чітке розуміння природи й характеру цього конфлікту.

Поняття гібридної війни виявилось теоретично й практично найбільш придатним для визначення специфіки дій РФ, яка, поєднуючи мілітарні, квазімілітарні, дипломатичні, інформаційні, економічні засоби, не гребуючи ядерним шантажем, послідовно намагається досягти в Україні та в інших точках світу власних, не вповні зрозумілих міжнародній спільноті політичних цілей [1, с.15].

Зважаючи на викладене вище, під час підготовки курсантів у ВВНЗ України навчальні плани та програми навчальних дисциплін повинні враховувати наступні фактори:

розглядаючи агресію РФ проти України це прояв сучасної гібридної війни з усіма характерними ознаками (від

інформаційно-психологічного тиску до початку бойових дій до активних бойових дій із застосуванням техніки та військ (сил);

за своєю сутністю це міждержавний конфлікт із застосуванням нападником іррегулярних засобів («зелені чоловічки» у Криму, «ополченці» на Донбасі, тощо);

широкий обсяг значення концепту гібридної війни та його міждисциплінарну спрямованість;

складність правової оцінки та експертної інтерпретації фактів порушення права війни при значній кількості підтверджених даних про гібридні воєнні дії;

асиметричний характер війни (гібридних загроз як таких, що застосовуються слабшим противником - України, проти сторони з відчутно більшим військовим, технологічним, людським потенціалом — РФ) тощо.

Внаслідок російської агресії проти України деякі засадничі тези щодо характеру гібридних воєнних дій потребуватимуть уточнення та навіть перегляду. Насамперед це стосується поширеного уявлення про асиметричний характер. Також, специфіка російської гібридної агресії проти України полягає не стільки в загальних методах та цілях гібридної війни (які загалом були описані й частково передбачені теоретиками на прикладах інших гібридних конфліктів), скільки у масовому, відкритому та цинічному порушенні РФ системи базових міжнародно-правових угод, заподіяних ушкоджень, значній тривалості конфлікту. Досвід рішучої та багатосторонньої протидії агресорові з боку України продемонстрував принципово нові можливості захисту в умовах гібридної агресії та водночас виявив точки вразливості нашої країни, що стала об'єктом нападу і втратила територіальну цілісність [1, с.17].

Важливо висвітлювати в лекціях курсантам ВВНЗ принципово нові аспекти для ведення сучасної гібридної війни, які виявилася ключовими, а саме роль міжнародної спільноти. Спільна позиція щодо засудження дій агресора з боку НАТО, ЄС, стратегічних партнерів України, система

санкцій проти РФ стали важливим чинником протидії та стримування агресора. Водночас гібридний російсько-український конфлікт унаочнив, що, попри широку і розгорнуту систему включення в архітектуру міжнародної безпеки, Україна опинилася в умовах військової агресії у безпековому вакуумі, поза надійними гарантіями безпеки [2, с.45].

Важливим в контексті розуміння гібридної війни РФ проти України є розуміння і зміст міжнародних гарантій безпеки, які нині зазнали кардинальних змін, а самі гарантії у новому безпековому середовищі значною мірою втратили вагу. Порухення РФ положень Будапештського меморандуму, зруйновані гарантії суверенітету, надані Україні в обмін на відмову від третього за розміром у світі ядерного потенціалу, чітко продемонстрували, крім підступності дій країни-агресора, також безперечний факт зміни у системі безпекових гарантій, що склалися після Другої світової війни.

Треба наголошувати, що на час підписання Будапештський меморандум не тільки сприймався, а й був цілком надійним правовим документом, і побоювань щодо його дотримання не виникало. Міркування про декларативність і юридичну необов'язковість з'явилися після бруталного порушення його положень, і тому не є цілковито переконливими [1, с.18].

У часи підписання Будапештського меморандуму проголошені ним гарантії суверенітету України були цілком ґрунтовними, однак сьогодні абсолютних гарантій захисту не дають не тільки заяви на зразок цього документу — дискутується навіть довіра до статті 5 Вашингтонського договору про колективну оборону членів Північноатлантичного альянсу, найбільш надійної безпекової організації у світі. Тому НАТО розробляє й починає застосовувати комплекс заходів, спрямованих на стримування агресивної РФ і на відновлення цілковитої довіри до надійності Альянсу серед країн-членів і країн-партнерів.

Таким чином, у навчальних дисциплінах ВВНЗ доцільне

інтерпретувати термін «гібридна війна» не тільки як загальну назви новітньої форми воєнного конфлікту, але й як назву одиначної (унікаальної) історичної події. У цьому новому ракурсі гібридна війна постає як співвідносна з холодною війною та відомими з історії війнами зі своїми власними назвами. Загальне припущення про гібридну війну не тільки як про вид новітніх воєнних конфліктів, а і як про нову форму множинного глобального протистояння.

Список використаних джерел

1. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. — К.: НІСД, 2017. — 496 с.
2. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Модернізація і опір: зовнішньополітична доктрина Української держави // Стратегічна панорама. — 2015. — № 1. — С. 45-57.